IN MEMORIAM JAN TROOST

Posted on 17 mei 2023 by Margreet

Op dinsdag 16 mei heeft Jan Troost na een kort ziekbed afscheid moeten nemen van het leven. Hij was het boegbeeld van de PG-beweging.

Category: Uit ons netwerk

Als veertienjarige al activist

Jan was geboren met broze botten en zat in een rolstoel. Maar hij liet zich daardoor niet beperken. Vanaf zijn vroege tienerjaren stond hij op de bres voor meedoen en gelijkberechtiging van mensen met een beperking. Hij was in 1972 - als veertienjarige! - betrokken bij misschien wel de eerste grote protestdemonstraties van mensen met een beperking in Nederland. Aanleiding: de ontoegankelijkheid van het splinternieuwe culturele centrum de Lindenberg in Nijmegen. En er zouden nog talrijke acties volgen. Zo dwong hij in 1995 met een groep medestanders af dat rolstoelgebruikers voortaan ook mee konden doen aan de Nijmeegse vierdaagse.

Voorzitter CG-Raad

Jan veroverde intussen ook een plek in de Nederlandse overlegcultuur. Hij was in Nijmegen coördinator van de Werkgroep Integratie Gehandicapten (WIG). En vanaf 1996 zou hij acht jaar voorzitter zijn van de Gehandicaptenraad en later de CG-Raad, een van de voorlopers van Ieder(in). Ook daar streed hij met een ongelooflijke energie en gedrevenheid voor de goede zaak. Als lobbyist in Den Haag, als bevlogen deelnemer aan debatten, als aansprekend boegbeeld van de beweging in de media. Later ging Jan voor Programma VCP werken, een programma dat zich richtte op de versterking van de cliëntpositie. Hij ondersteunde bij VCP lokale belangenbehartigers en was ambassadeur van de actiegroep Makkers Unlimited.

Jan was een activist in hart en nieren maar nam ook met groot plezier deel aan het politieke circus. Hij schudde de hand van hoogwaardigheidsbeklederslederen als Mandela, Juliana en Beatrix en ging met Erica Terpstra naar de paralympische spelen in China. Hij tutoyeerde premiers en andere bekende politici. Toch nam hij geen blad voor de mond. Hij bleef de achterstelling van mensen met een beperking scherp benoemen. Maar het schaadde de onderlinge relaties niet, mede dankzij zijn charme, humor en oprechte belangstelling voor mensen. Zelfs toen hij later met hardere acties kwam, vonden politici het nog altijd een eer om met hem op de foto te gaan. Of om een ander voorbeeld te noemen. Jan schonk één van de legerjasjes waarin hij actievoerde aan Martin van Rijn. Van Rijn hing het jasje pontificaal op in zijn werkkamer, gedurende zijn staatssecretariaat bij het ministerie van VWS.

Terug naar de bossen

Uiteraard ging niet alles over rozen. Programma VCP werd op een gegeven moment wegbezuinigd. Jan stond daarna een tijd beroepsmatig aan de zijlijn. Dat stak hem. Maar hij ging niet bij de pakken neerzitten. Met oude en nieuwe strijdmakkers blies hij het activisme nieuw leven in. De actiegroep met de veelbetekenende naam Terug naar de bossen verscheen ten tonele. In militair ornaat streed

ze tegen asociaal beleid. Bij de actie Stop de stapeling droegen Jan en zijn medestanders kabinet Balkenende in een heuse doodskist ten grave. En om ratificatie van het VN-verdrag af te dwingen lieten ze zich vastketenen in de Tweede Kamer. En verder had hij er steeds weer een duivels plezier in om in zijn rolstoel - liefst voor het oog van beleidsmakers en camera's - te demonstreren hoe onze openbare ruimte, gebouwen, producten en diensten mensen met een beperking uitsluiten. De boodschap was vaak keihard, maar kwam toch binnen doordat hij gebracht werd met humor en gevoel voor theater.

Gelijk is gelijk

Jan zal ook herinnerd worden door de veelheid en diversiteit van zijn activiteiten. We kunnen hier lang niet alles opnoemen. Hij stond bijvoorbeeld aan de wieg van het congres Gelijk is gelijk. De plek waar belangenbehartigers, gemeenten en vele anderen ervaringen uitwisselden over de uitvoering van het VN-verdrag Handicap en zich lieten inspireren door goede voorbeelden. Hij riep de Broeder Tuck Award in het leven, een prijs voor mensen en organisaties die zich inzetten voor gelijkberechtiging. De prijs was bovendien een eerbetoon aan zijn (overleden) medestrijder van Terug naar de bossen, Jeroen Zwart. Jan was initiatiefnemer van Aparticipatie; hij legde verhalen vast van mensen die in instellingen waren opgegroeid en hij liet er tevens mee zien dat veel activisme daar zijn oorsprong had. Jan bleef ook nieuwe wegen zoeken om zijn verhaal te vertellen. Toen corona het leven platlegde, begon hij samen met de jonge documentairemaker Mari Sanders de vlog Troost & Sanders. Met en zonder gasten bespraken ze een keur aan onderwerpen en uiteindelijk ook het slechte nieuws van Jans naderende dood.

Rolmodel en inspiratiebron voor velen

Jan belichaamde van jongs af aan wat hij predikte. Hij liet zich niet wegstoppen. Hij was eigenlijk het vleesgeworden sociaal model. Hij moest en zou overal aan meedoen. En dat dat soms lastig was of niet lukte, lag niet aan hem maar aan de maatschappij! Het is dan ook geen wonder dat hij voor velen een rolmodel was. Hij inspireerde mensen met een beperking om hun stem te laten horen via acties, in de belangenbehartiging of politiek. En anderen kregen door zijn onverschrokkenheid en levenslust extra moed en de durf om te leven. Of zoals een oude bekende van Jan het verwoordde bij zijn afscheidsfeest, de Prematoriumparty: "Jij liet me zien dat ik er mag zijn."

Jan Troost heeft een grote invloed gehad op de PG-beweging en is ook een grote inspiratiebron voor Ieder(in). We willen zijn nagedachtenis levend houden. Daarom hebben we - uiteraard in overleg met Jan en zijn familie - de Jan Troost-lezing in het leven geroepen. Deze lezing zal jaarlijks worden gegeven en is bedoeld om bestuurders, beleidsmakers, voor- en tegenstanders te prikkelen en te inspireren om de strijd voor gelijkheid en gelijkwaardigheid verder te brengen.

Afscheid in stijl

Geheel in stijl heeft Jan zijn laatste weken doorgebracht met het nemen van regie over zijn naderende dood. Hij hield zijn honderden volgers op de hoogte van hoe het met hem ging via social media. Hij organiseerde op 22 april zijn Prematoriumparty in de Lindenberg in Nijmegen; want waarom zou je niet op je eigen uitvaart mogen komen! Een lach, een traan, een gebalde vuist en een warm hart; dat was Jan ten voeten uit. Ook bracht hij nog een bezoek aan de Tweede Kamer waar hij afscheid nam van allerlei bekenden uit de politiek.

Jan ontving de laatste weken bij hem thuis nog een groot aantal mensen voor wat laatste persoonlijke woorden van afscheid. Op 4 mei j.l. heeft ook onze directeur Illya Soffer bij Jan thuis afscheid van hem genomen. Het was een warm gesprek én Illya deed de plechtige belofte om het archief van de beweging, en het goede werk voor inclusie en toegankelijkheid onvermoeibaar voort te zetten!

Bij Ieder(in) gaan we Jan erg missen maar we denken ook met veel plezier en dankbaarheid aan hem terug. Onze gedachten zijn bij zijn vrouw Paula en zijn kinderen Jeske en Ivar.